

การศึกษามิวสิกวิดีโอเพลงลูกทุ่งร่วมสมัย : อุดมการณ์และ การผสมผสานทางวัฒนธรรม

Study about the Music Video of contemporary folk songs:
Ideological and Cultural Integration.

ภูมิสิทธิ์ กฤตพิพัฒน์โชติ*

Phumsit Kritpipattanachote**

บทคัดย่อ

การศึกษามิวสิกวิดีโอเพลงลูกทุ่งร่วมสมัย : อุดมการณ์และการผสมผสานทางวัฒนธรรม เป็นการวิเคราะห์ ตัวบท (Textual Analysis) ของมิวสิกวิดีโอเพลงลูกทุ่งร่วมสมัย จำนวน 10 มิวสิกวิดีโอเพลงซึ่งมีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาอุดมการณ์ที่เสนอผ่านมิวสิกวิดีโอเพลงลูกทุ่งร่วมสมัย และลักษณะ การผสมผสานทางวัฒนธรรมผ่านการนำเสนอในมิวสิกวิดีโอเพลงลูกทุ่งยุคร่วมสมัย ผลการศึกษาพบว่า มิวสิกวิดีโอเพลงลูกทุ่งยุคร่วมสมัยได้รับอิทธิพล จากวัฒนธรรมตะวันตกและวัฒนธรรมเอเชียมาผสมผสานกับวัฒนธรรมไทย นอกจากนั้น มิวสิกวิดีโอเพลงลูกทุ่งร่วมสมัยยังได้รับเอาอุดมการณ์ทุนนิยมมาใช้ในขั้นตอนต่างๆของกระบวนการผลิต รวมทั้งยังมีวิธีการนำเสนอที่หลากหลายมากขึ้น โดยพบรูปแบบการนำ

337

*อาจารย์ประจำสาขาวิชาวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีปทุม วิทยาเขตชลบุรี 35/205 ตำบล สุรศักดิ์ อำเภอสครีราช จังหวัด ชลบุรี 20110
ช่องทางการติดต่อ : 088-5267636 หรือ phumsit59104@gmail.com

*Lecturer, Faculty of Communication Arts, Sripatum University Chonburi Campus,
Chonburi, Thailand Telephone : 088-5267636 Email: phumsit59104@gmail.com

เสนอในมิวสิกวิดีโอเพลงลูกทุ่งร่วมสมัยที่ใช้มากถึง 4 รูปแบบ ได้แก่ 1. รูปแบบการแสดงและการสื่อความหมายผสมกัน 2. รูปแบบการแสดงเป็นหลัก 3. รูปแบบการแสดงซ้อนการสื่อความหมาย และ 4. รูปแบบการแสดงซ้อนการสื่อความหมายและโฆษณาแฝง

คำสำคัญ: มิวสิกวิดีโอ / เพลงลูกทุ่งร่วมสมัย / อุดมการณ์

Abstract

Study about the Music Video of contemporary folk songs: Ideological and Cultural Integration is the Textual analysis of 10 contemporary folk music videos. The objectives are to study about Ideology through contemporary folk song music videos and characteristics of cultural integration through contemporary folk songs music video presentation. The results showed that contemporary folk music videos got a lot of influence from Western and Asians culture mixed with Thai traditional. Other than that contemporary folk music videos have a big capitalism objective in the major roll of production, alongside with a numerous ways of presentation. Finding out of 4 major presentation commonly used in contemporary folk music videos such as 1. In the combination form of action and conveying 2. In the way of acting 3. In the form of action hidden with meaning 4. In the form of action hidden with meaning and tactfully promoting.

Keywords: Music Videos / Contemporary Folk songs / Ideology

บทนำ

มิวสิกวิดีโอเพลงลูกทุ่งเป็นอีกสื่อบันเทิงชนิดหนึ่งที่มีบทบาทสำคัญในการกลมเกลียวจิตใจของมนุษย์ ให้เกิดสุนทรีภาพได้รับการผ่อนคลาย และสามารถสะท้อนอุดมการณ์ความคิดของมนุษย์ในแต่ละยุคแต่ละสมัย พุ่มพวง ดวงจันทร์ ถือเป็นศิลปินที่ได้บุกเบิกมิวสิกวิดีโอเพลงลูกทุ่งขึ้นเป็นคนแรก นับจากปี พ.ศ. 2528 ถือเป็นการเปิดมิติใหม่ของวงการดนตรีลูกทุ่งไทยในช่วงเวลาดังกล่าวมีนักดนตรีต่างประเทศเข้ามาเปิดการแสดงร้องเพลง ที่เรียกว่า คอนเสิร์ต ในประเทศไทย ทำให้เกิดแพ้นักร้องแสดงรูปแบบคอนเสิร์ตในวงการเพลงลูกทุ่ง และได้นำภาพบรรยากาศคอนเสิร์ตและภาพจำลองบรรยากาศคอนเสิร์ตในสตูดิโอ มาใช้เป็นภาพประกอบเพลงในมิวสิกวิดีโอเพลงลูกทุ่งของพุ่มพวง ดวงจันทร์ และพัฒนาเรื่อยมาโดยตลอด (ภูมิสิทธิ์ กฤตพิพัฒน์โชติ , 2558)

มิวสิกวิดีโอเพลงลูกทุ่งร่วมสมัยได้รับการพัฒนาและสะสมความหลากหลายทางวัฒนธรรมมาอย่างมากมาย มิวสิกวิดีโอเพลงลูกทุ่งร่วมสมัยเริ่มมีการผลิตและเผยแพร่ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2543 ถึง โดยจุดกำเนิดของมิวสิกวิดีโอเพลงลูกทุ่งร่วมสมัยเกิดจากการที่ประเทศไทยประสบกับวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจในปี พ.ศ. 2540 ถึง ปี พ.ศ. 2547 ก่อให้เกิดกระแสชาตินิยมที่ส่งเสริมให้เพลงลูกทุ่งกลับมาได้รับความนิยมเหนือเพลงสตริง ธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับความนิยมของเพลงลูกทุ่ง จึงมีการขยายตัวมากขึ้น มีนักร้องและผลงานเพลงเกิดขึ้นมากกว่ายุคที่ผ่านมา นักร้องลูกทุ่งบางคนประสบความสำเร็จมากกว่านักร้องสตริง เพลงลูกทุ่งกลายเป็นวัฒนธรรมประชานิยมกระแสหลักจนศิลปินเพลงสตริงต้องหันมาผสมผสานผลงานของตนให้มีความเป็นลูกทุ่งหรือไม่ก็เปลี่ยนสภาพไปเป็นนัก

ร้องลูกทุ่ง ซึ่งจากวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจดังกล่าว ทำให้รัฐบาลมีนโยบาย
ประชานิยมขึ้นส่งผลให้เศรษฐกิจเกิดการฟื้นตัว มีการผลิตและบริโภค
มากขึ้น (ขจร ฝ่ายเทศ, 2548) ดังนั้นปี พ.ศ. 2543 เป็นปีที่เศรษฐกิจเริ่มมี
การฟื้นตัว ซึ่งนอกจากจะทำให้วงการเพลงลูกทุ่งกลับมามีสีสันและได้รับ
ความนิยมมากกว่าเพลงสตริงแล้ว ยังเป็นปีแห่งการเปลี่ยนคริสต์ศตวรรษ
ที่มีการเปลี่ยนแปลงของระบบเศรษฐกิจ สังคม และเทคโนโลยีทั้งในและ
ต่างประเทศไปพร้อมๆ กันอีกด้วย ซึ่งสิ่งต่างๆ เหล่านี้ทำให้วงการเพลงลูกทุ่ง
ได้รับอิทธิพลจากการเปลี่ยนแปลงและได้นำเอาเทคโนโลยีความทันสมัย
เข้ามาผสมผสานในการผลิตผลงานเพลงและ มีวิถีชีวิตโอเพลงลูกทุ่งเรื่อย
มาจนถึงปัจจุบัน มีวิถีชีวิตโอเพลงลูกทุ่งร่วมสมัยจึงมีรูปแบบการนำเสนอ
หรือการสื่อสารเรื่องราวในมีวิถีชีวิตโอเพลงอย่างหลากหลายมากขึ้น แต่จะ
สามารถสื่อสารให้ผู้รับชมเข้าใจ สนใจ และประทับใจได้นั้น บางครั้งเป็น
เรื่องยาก โดยเฉพาะการอธิบายบางอย่างด้วยปัจจัยจำกัดหลายประการ
สิ่งหนึ่งที่จะช่วยให้มีวิถีชีวิตโอเพลงลูกทุ่งร่วมสมัยมีความน่าสนใจและ
เป็นที่ประทับใจของผู้ชมได้นั้น นอกจากจะต้องให้ความสำคัญกับการ
เลือกใช้วิธีการนำเสนอ การสื่อความหมาย โดยเฉพาะการสื่อความหมาย
จากภาพ ไม่ว่าจะเป็นการแต่งกาย ฉาก สถานที่แล้ว การสื่อความหมาย
จะเป็นตัวช่วยถ่ายทอดเรื่องราวหรือเหตุการณ์ เนื้อหา อารมณ์ของเพลง
และอุดมการณ์ของคนในสังคม วัฒนธรรมที่มีการผสมผสานในแต่ละยุค
สมัยนั้นๆ ให้มีความชัดเจนมากขึ้นได้อีกด้วย

มีวิถีชีวิตโอเพลงลูกทุ่งร่วมสมัยนอกจากจะเป็นสื่อบันเทิงที่สะท้อน
อุดมการณ์ของคนในสังคมในแต่ละยุคแต่ละสมัยได้แล้ว มีวิถีชีวิตโอเพลง
ลูกทุ่งร่วมสมัยยังสะท้อนให้เห็นถึงอิทธิพลของวัฒนธรรมต่างประเทศที่

เข้ามามีบทบาทในสังคมไทย ไม่ว่าจะเป็นอิทธิพลจากวัฒนธรรมของชาติตะวันตกที่เข้ามามีบทบาทกับวงการเพลงลูกทุ่งมาอย่างช้านาน ทั้งในเรื่องของจังหวะดนตรีที่มีการผสมผสานแนวดนตรีตะวันตกกับเครื่องดนตรีของไทย การแต่งและวิธีการนำเสนอของศิลปินมีความเป็นสากลมากขึ้น และมีการจัดคอนเสิร์ตขึ้นในวงการเพลงลูกทุ่งไทย เป็นต้น สิ่งต่างๆ ล้วนได้รับอิทธิพลจากชาติตะวันตกทั้งสิ้น ปัจจุบันมิวสิกวิดีโอเพลงลูกทุ่งร่วมสมัยยังได้รับอิทธิพลจากวัฒนธรรมเกาหลีหรือวัฒนธรรมของชาวเอเชียต่างๆ อีกด้วย ทำให้มิวสิกวิดีโอเพลงลูกทุ่งร่วมสมัยมีวิธีการนำเสนอเรื่องราวอย่างหลากหลาย มีการผสมผสานวัฒนธรรมของชาติตะวันตก วัฒนธรรมเอเชีย และวัฒนธรรมไทย หลอมรวมอยู่ใน มิวสิกวิดีโอเพลงลูกทุ่งร่วมสมัยทั้งรูปแบบการนำเสนอ การแต่งกายของศิลปิน การใช้เทคนิคภาพกราฟิกหรือภาพอนิเมชันมาช่วยถ่ายทอดเรื่องราวประกอบเพลงผ่านฉากและสถานที่อีกด้วย ปัจจุบันมิวสิกวิดีโอเพลงลูกทุ่งได้รับความนิยมและถูกเข้าชมผ่านเว็บไซต์ยูทูบ (www.youtube.com) อย่างแพร่หลาย เว็บไซต์ยูทูบซึ่งเป็นเว็บไซต์แลกเปลี่ยนภาพวิดีโอที่มีชื่อเสียงและเป็นที่นิยมอย่างแพร่หลายทั่วโลกและถูกใช้เป็นช่องทางเผยแพร่มิวสิกวิดีโอเพลงลูกทุ่งยุคคลาสสิกและยุคร่วมสมัยเป็นหลักอีกด้วยเพื่อโปรโมทและเรียกกระแสความนิยมให้กับเพลง มิวสิกวิดีโอและศิลปิน ทำให้มิวสิกวิดีโอเพลงทั้งหลายสามารถเข้าชมได้อย่างสะดวกมากขึ้นและแจ้งเกิดผลงานเพลงให้กับศิลปินได้รวดเร็วยิ่งขึ้น

จากที่กล่าวมาแล้วข้างต้น แสดงให้เห็นว่ามิวสิกวิดีโอเพลงได้เติบโตและมีการพัฒนาสร้างสรรค์รูปแบบการสื่อสารความหมายหรือ

เรื่องราวประกอบเนื้อเพลงควบคู่กับบทอิทธิพลจากต่างประเทศมาโดยตลอด งานมิวสิกวิดีโอเพลงลูกทุ่งร่วมสมัยจึงมีการผสมผสานวัฒนธรรมของชาติตะวันตก เอเชีย และความเป็นไทย ซึ่งกลายมาเป็นมิวสิกวิดีโอเพลงลูกทุ่งร่วมสมัยที่มีวิธีการนำเสนอในรูปแบบของวัฒนธรรมลูกผสม โดยมิวสิกวิดีโอเพลงลูกทุ่งร่วมสมัยผลิตและเผยแพร่ตั้งแต่ปีพ.ศ. 2543 ถึงปี พ.ศ. 2558 บทความวิจัยเรื่องนี้เป็นการศึกษาอุดมการณ์ ลักษณะ และรูปแบบการผสมผสานวัฒนธรรมในมิวสิกวิดีโอเพลงลูกทุ่งร่วมสมัย เพื่อเกิดความเข้าใจในการสื่อสารอุดมการณ์และการสื่อความหมาย ตลอดจนสามารถอธิบายปรากฏการณ์ที่สะท้อนผ่านงานมิวสิกวิดีโอเพลงได้ และเป็นแนวทางในการพัฒนารูปแบบการนำเสนอการสื่อความหมายต่างๆในมิวสิกวิดีโอเพลง

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาอุดมการณ์ที่ปรากฏในมิวสิกวิดีโอเพลงลูกทุ่งร่วมสมัย
2. เพื่อศึกษารูปแบบการผสมผสานทางวัฒนธรรมที่ปรากฏในมิวสิกวิดีโอเพลงลูกทุ่งร่วมสมัย

แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาเรื่อง มิวสิกวิดีโอเพลงลูกทุ่งร่วมสมัย : อุดมการณ์และการผสมผสานทางวัฒนธรรม ผู้ศึกษาได้นำแนวคิด ทฤษฎีดังต่อไปนี้ มาใช้เป็นกรอบในการศึกษาอุดมการณ์ ลักษณะและรูปแบบการผสมผสานทางวัฒนธรรม ได้แก่

1. แนวคิดเรื่องการวิเคราะห์ตัวบท (Textual Analysis)

กลุ่มทฤษฎีตัวบทเป็นทฤษฎีที่ถือกำเนิดขึ้นในยุคแรกของภาพยนตร์ตั้งแต่ต้นศตวรรษที่ 20 ทฤษฎีในกลุ่มนี้ให้ความสนใจการวิเคราะห์ “ตัวบท” หรือการวิเคราะห์ตัวภาพยนตร์ รากฐานสำคัญของทฤษฎีกลุ่มนี้คือ แนวคิดศิลปะ โดยมองว่าภาพยนตร์คือ ศิลปะแขนงหนึ่งไม่ต่างไปจากศิลปะที่ผ่านมานในอดีต 6 แขนง คือ นาฏกรรม สถาปัตยกรรม ประติมากรรม จิตรกรรม ดนตรี และวรรณกรรม แต่กว่าจะก้าวมาเป็นศิลปะได้นั้น ภาพยนตร์ก็ต้องพิสูจน์คุณสมบัติด้วยการยกระดับตนเอง ไม่ใช่แต่เพียงแค่การถ่ายภาพแสดงละครเวที แต่ต้องพัฒนาเทคนิคการเล่าเรื่องด้วยภาพและเสียง เพื่อให้กลายเป็นเอกลักษณ์ของภาพยนตร์ มิวสิควิดีโอเพลงลูกทุ่งเช่นกัน ที่มีการพัฒนาสร้างสรรค์รูปแบบการนำเสนอมาโดยตลอดระยะเวลากว่า 30 ปี เป็นอีกสื่อศิลปะหนึ่งที่ได้พิสูจน์คุณสมบัติตนเองด้วยการสร้างสรรค์เทคนิค การสื่อความหมายด้วยภาพและเสียง ให้สามารถสื่อสารความบันเทิงต่างๆไปยังผู้รับสารได้อย่างสมบูรณ์มากขึ้น การวิเคราะห์รูปแบบของมิวสิควิดีโอเพลงลูกทุ่งยุคร่วมสมัยสนใจปัจจัยภายในของมิวสิควิดีโอหรือโครงสร้างภายในตัวบท เช่น ฉาก สถานที่ การแต่งกาย โดยเชื่อว่าความหมายเกิดจากการเรียงตัวขององค์ประกอบดังกล่าวและจะสะท้อนออกมาเป็นอุดมการณ์ต่างๆ

2. แนวคิดเรื่องมิวสิควิดีโอเพลง (Music Video)

มิวสิควิดีโอเป็นสุนทรียศาสตร์ทางการสื่อสารที่เป็นสัญลักษณ์ของศิลปิน และเป็นชนวนที่ทำให้เกิดการใช้เวลาและเงินสำหรับการซื้อหาของกลุ่มผู้บริโภควัยรุ่น โดยมียุทธศาสตร์สำคัญดังนี้ (อินทรา เสงี่ยมทิพย์,

2554) มิวสิกวิดีโอมีบทบาทในการเสนอสิ่งแวดล้อม ประสบการณ์ อารมณ์และวัฒนธรรมวัยรุ่น เป็นพื้นฐานทางการตลาดของเพลงสมัย นิยม และมีรูปแบบเฉพาะที่ใช้เป็นสื่อเพื่อการโฆษณาของบริษัทเพลง มากไปกว่านั้นมิวสิกวิดีโอเพลงยังมีอิทธิพลในการสร้างฝัน จินตนาการ และวัฒนธรรมวัยรุ่น จากแนวคิดเรื่องมิวสิกวิดีโอเพลงผู้ศึกษานำไปใช้ในการ ศึกษาอุดมการณ์และรูปแบบการผสมผสานทางวัฒนธรรมที่ปรากฏใน มิวสิกวิดีโอเพลงลูกทุ่งร่วมสมัย

3. แนวคิดเรื่องรูปแบบมิวสิกวิดีโอ (Music Video Genre)

รูปแบบของมิวสิกวิดีโอประกอบไปด้วยองค์ประกอบหลักทาง ประสบการณ์ของผู้ฟัง คือ ทางกายภาพ ทางอารมณ์ และทางระดับการ จดจำ โดยรูปแบบมิวสิกวิดีโอที่เห็นได้จากการที่บริษัทเพลงผลิตออก มา ซึ่งมี 3 รูปแบบ ดังนี้ (อินทรา เอ็งทับทิม, 2554) 1.การแสดงเป็นหลัก (Performance) หรือเล่นร้อง เป็นมิวสิกวิดีโอที่มีโครงสร้างความสัมพันธ์ ง่ายๆไม่ซับซ้อน มักเป็นการนำเสนอภาพวงดนตรี แสดงดนตรี หรือ นักร้องร้องเพลง 2. สื่อความหมายเป็นหลัก (Narrative) หรือเล่นเรื่อง เป็น มิวสิกวิดีโอที่มีโครงสร้างความสัมพันธ์เป็นเรื่องราว แต่ไม่เหมือนกับนิยาย หรือภาพยนตร์ เนื่องจากเรื่องราวขึ้นอยู่กับความหมายของเพลง 3. มีแนว ความคิดบางอย่างที่ไม่เป็นเรื่องราว (Conceptual) หรือเรื่องราวที่ไม่มี ความสอดคล้องกับเพลงเป็นรูปแบบที่อธิบายถึงสิ่งที่เรียกว่า ดนตรีภาพ หรือท่าเต้นที่เป็นจังหวะ รูปแบบนี้ใช้เทคนิคการพัฒนาแนวความคิดเรื่อง ความสัมพันธ์ต่างๆของดนตรี การลำดับเรื่องราว และภาพลักษณ์ในการ ศึกษาครั้งนี้สามารถนำแนวคิดรูปแบบมิวสิกวิดีโอเพลงลูกทุ่งมาใช้เป็น

แนวทางในการวิเคราะห์รูปแบบของมิวสิกวิดีโอเพลงลูกทุ่งยุคร่วมสมัย โดยพิจารณาจากรูปแบบการนำเสนอและวิธีการสร้างสรรค์มิวสิกวิดีโอ

4. แนวคิดเรื่องอุดมการณ์ (Ideology)

อุดมการณ์ของอัลดูแซร์ ทำให้สามารถจำแนกอุดมการณ์ในเพลงตามเกณฑ์ได้ 3 ประเภท คือ (ลำเนา เขียมสะอาด, 2539) 1. อุดมการณ์หลัก (Dominant Ideology) คือ อุดมการณ์ที่มีอำนาจในการครอบงำความคิดของผู้คนในสังคมมากกว่าอุดมการณ์อื่นๆ อุดมการณ์หลักนี้กลุ่มผู้มีอำนาจในสังคม เป็นผู้สร้างขึ้นมาเพื่อสร้างความชอบธรรมให้แก่กลุ่มตน ในทางการเมืองกลุ่มที่มีอำนาจคือ ผู้ที่สามารถกุมอำนาจรัฐได้นั่นเอง การที่ผู้กุมอำนาจรัฐจะสามารถรักษอำนาจไว้ได้ต้องใช้กลไกอยู่สองอย่างคือ กลไกของรัฐที่กดขี่ปราบปรามและกลไกทางอุดมการณ์ของรัฐ 2. อุดมการณ์แบบเสนอทางเลือกแบบใหม่ให้กับระบบ (Alternative Ideology) อุดมการณ์แบบนี้อาจจะไม่เห็นด้วยกับอุดมการณ์หลักแต่ไม่ได้คัดค้านระบบอย่างรุนแรง คือแทนที่จะโจมตีอุดมการณ์หลักโดยตรงแต่กลับเลี้ยวไปพูดถึงข้อเสนอใหม่ที่ตนคิดว่าดีกว่า 3. อุดมการณ์ที่มีเป้าหมายเพื่อต่อต้านอุดมการณ์หลักและมุ่งเสนออุดมการณ์ใหม่ (Oppositional Ideology) อุดมการณ์ประเภทนี้ไม่เห็นด้วยกับระบบเดิมที่มีอยู่ในสังคม และเห็นว่าเป้าหมายของอุดมการณ์หลักก็เพื่อประโยชน์ของชนชั้นที่มีอำนาจในสังคมซึ่งเป็นคนกลุ่มน้อยส่วนผู้ที่เสียเปรียบ คือ คนส่วนใหญ่นั้น ดังนั้น จึงมุ่งที่จะโจมตีและทำลายอุดมการณ์หลักและเสนออุดมการณ์ใหม่ แนวคิดเรื่องอุดมการณ์จะเป็นกรอบที่ผู้ศึกษานำไปใช้ในการวิเคราะห์อุดมการณ์ที่ปรากฏในมิวสิกวิดีโอเพลง นั้นหมายรวมไปถึงรูปแบบการนำ

เสนอต่างๆในมิวสิกวิดีโอเพลงด้วย

5. ทฤษฎีเรื่องการจัดองค์ประกอบรวมในฉาก (Mise En Scene)

มิวสิกวิดีโอ (Music Video) หรือเรียกสั้นๆว่า เอ็มวี (MV) เป็นการถ่ายทอดบทเพลงแบบมีภาพประกอบ โดยยุคแรกๆ มิวสิกวิดีโอ นำมาใช้ในการเผยแพร่เพลงทางโทรทัศน์ซึ่งมักเป็นรูปแบบการถ่ายภาพวงดนตรีหรือนักร้องที่ร้องเพลง ต่อมามีนำภาพมาประกอบเพลง และพัฒนามาเป็นการนำเนื้อหาของบทเพลงมาสร้างเป็นเรื่องราว เป็นละครประกอบเพลงจึงเป็นสื่อที่ผู้ชมสามารถรับสัมผัสผั่งด้วยการฟังและการมองเห็นไปพร้อมกันทุกครั้งของการชมมิวสิกวิดีโอผู้ชมให้ความสนใจภาพและตามมาด้วยเสียงองค์ประกอบภาพจึงเป็นจุดดึงดูดที่สำคัญโดยมี มีส-ออง-แซง เป็นกลไกกำหนดบรรยากาศและการสื่ออารมณ์ของภาพ และมีเสียงสนทนาหรือเสียงดนตรีประกอบเป็นตัวเสริมภาพที่เห็น มีส-ออง-แซง มีความหมายโดยรวมหมายถึง การจัดองค์ประกอบรวมในแต่ละฉาก ซึ่งเงื่อนไขการจัดองค์ประกอบต่างๆของ มีส-ออง-แซง ให้รวมอยู่ในฉากและประจักษ์แก่สายตาผู้ชมสรุปได้ดังนี้ (ภูมิสิษฐ์ กฤตพิพัฒน์โชติ , 2558) 1. การจัดองค์ประกอบรวมในฉากต้องสอดคล้องกับการแสดง (Staging an Action) การเล่าเรื่องเหตุการณ์แต่ละฉากของมิวสิกวิดีโอจะมีการแสดงเป็นกลไกสำคัญ ซึ่งการแสดงของนักแสดงจะถูกกำหนดให้สื่อความหมายร่วมกับมีส-ออง-แซง เพื่อทำให้ผู้ชมเข้าถึงเรื่องราวการนำเสนอได้ดียิ่งขึ้น ผู้กำกับมิวสิกวิดีโอ คือ ผู้ทำหน้าที่ควบคุมให้การแสดงแต่ละฉากดำเนินไปพร้อมกับความเหมาะสมขององค์ประกอบรวมในฉากของมิวสิกวิดีโอ 2. การจัดองค์ประกอบรวมในฉากต้องเข้ากับเหตุการณ์ในแต่ละฉากของมิว

สิกวิดีโอ (Placed in a Scene) บททำหน้าที่บอกเล่าเรื่องราวผ่านฉาก ซึ่งแต่ละฉากจะมีรายละเอียดของเนื้อหาแตกต่างกันไป การกำหนด มีส-
 อดง-แสง ต้องเข้ากับเหตุการณ์ในฉากนั้นของมิวสิกวิดีโอ และทำให้ผู้ชม
 เชื่อหรือรู้สึกสมจริงไปกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในมิวสิกวิดีโอ 3. การจัดองค์
 ประกอบรวมในฉากต้องสอดคล้องกับเรื่องราวของมิวสิกวิดีโอ (Putting
 on stage) การทำมิวสิกวิดีโอที่ถูกต้องไม่ควรให้ฉากมาเด่นเหนือตัวละคร
 แต่ควรทำให้ฉากและตัวละครมีความกลมกลืนเข้ากับเรื่องราวโดยรวมของ
 มิวสิกวิดีโอ การกำหนดมีส-อดง-แสงจึงเป็นส่วนสำคัญที่ผลักดันการเล่า
 เรื่องให้ขับเคลื่อนไปพร้อมรายละเอียดของ ฉาก แสง เสื้อผ้า หน้าและ
 ฒของนักแสดง ทฤษฎีเรื่อง Mise En Scene จะเป็นกรอบที่ผู้ศึกษานำ
 ไปใช้ในการศึกษาฉากและสถานที่ที่ปรากฏในมิวสิกวิดีโอเพลงลูกทุ่งยุค
 ร่วมสมัย

ระเบียบวิธีวิจัย

การศึกษาเรื่อง “การศึกษามิวสิกวิดีโอเพลงลูกทุ่งร่วมสมัย :
 อุดมการณ์และการผสมผสานทางวัฒนธรรม” เป็นการวิเคราะห์ตัว
 บท (Textual Analysis) เพื่อศึกษาอุดมการณ์ลักษณะและรูปแบบการ
 ผสมผสานทางวัฒนธรรมในมิวสิกวิดีโอเพลงลูกทุ่งร่วมสมัย

ศึกษามิวสิกวิดีโอเพลงลูกทุ่งยุคร่วมสมัยที่ผลิตเผยแพร่ตั้งแต่ปี
 พ.ศ. 2543 ถึงพ.ศ. 2558 ซึ่งเลือกมิวสิกวิดีโอเพลงของศิลปินที่ได้รับรางวัล
 เพลงยอดเยี่ยมจากสถาบันต่างๆที่มอบโดยสื่อ 4 ประเภท ดังนี้

1. สื่อด้านเพลงและดนตรี ได้แก่ รางวัลมาลัยทอง รางวัล
 มหานครอวอร์ดส

2. สื่อด้านโทรทัศน์ ได้แก่ รางวัลมิวสิกวิดีโอดีเด่นจากสถาบัน
รางวัลโทรทัศน์ทองคำ รางวัลสตาร์เอนเตอร์เทนเมนต์อวอร์ดส

3. สื่อวิทยุกระจายเสียง ได้แก่ รางวัล Intensive Watch Music
Chart เพลงที่เปิดมากที่สุดทางวิทยุ

4. สื่อเว็บไซต์ ได้แก่ การจัดอันดับความนิยมจากเว็บไซต์มิวสิก
เอ็มไทย (www.music.mthai.com)

และคัดเลือกศึกษาเฉพาะมิวสิกวิดีโอเพลงที่มียอดผู้เข้าชมผ่าน
เว็บไซต์ยูทูปสูงที่สุดรวมทั้งสิ้น 10 มิวสิกวิดีโอเพลง ดังนี้

1. ด้วยแรงแห่งรัก ศิลปิน ไมค์ ภิรมย์พร เผยแพร่ปี พ.ศ. 2545
ยอดผู้เข้าชมผ่านเว็บไซต์ยูทูป 162,267 ครั้ง เมื่อวันที่ 1 พ.ค. 2558

2. ไม่ใช่แฟนทำแทนไม่ได้ ศิลปิน ตั๊กแตน ชลดา เผยแพร่ปี พ.ศ. 2550
ยอดผู้เข้าชมผ่านเว็บไซต์ยูทูป 1,158,153 ครั้ง เมื่อวันที่ 1 พ.ค. 2558

3. เปิดใจสาวแต่ ศิลปิน กระแต อาร์สยาม เผยแพร่ปี พ.ศ. 2550
ยอดผู้เข้าชมผ่านเว็บไซต์ยูทูป 238,615 ครั้งเมื่อวันที่ 1 พ.ค. 2558

4. มื้อใต้ลิคี่คึดฮอด ศิลปิน ต่าย อรทัย เผยแพร่ปี พ.ศ. 2553 ยอดผู้
เข้าชมผ่านเว็บไซต์ยูทูป 189,457 ครั้ง เมื่อวันที่ 1 พ.ค. 2558

5. ขอใจเธอแลกเบอร์โทร ศิลปิน หญิงลี ศรีจุมพล เผยแพร่ปี
พ.ศ. 2556 ยอดผู้เข้าชมผ่านเว็บไซต์ยูทูป 153,713,096 ครั้ง เมื่อวันที่ 1
พ.ค. 2558

6. ตี๊ด ศิลปิน กระแต อาร์สยาม เผยแพร่ปี พ.ศ. 2556 ยอดผู้เข้า
ชมผ่านเว็บไซต์ยูทูป 51,481,424 ครั้ง เมื่อวันที่ 1 พ.ค. 2558

7. ฝันไหน่อยได้ไหม ศิลปิน ไข่ พงศธร เผยแพร่ปี พ.ศ. 2556 ยอด
ผู้เข้าชมผ่านเว็บไซต์ยูทูป 16,000,000 ครั้ง เมื่อวันที่ 1 พ.ค. 2558

8. ป๊อ(ใจมันเพรียว) ศิลปิน ไบเตย อาร์สยาม เผยแพร่ปี พ.ศ. 2557 ยอดผู้เข้าชมผ่านเว็บไซต์ยูทูป 45,264,216 ครั้ง เมื่อวันที่ 1 พ.ค. 2558

9. เห็นนางเงียบๆพาดเรียบมะคะ ศิลปิน จ๊ะ อาร์สยาม เผยแพร่ปี พ.ศ. 2557 ยอดผู้เข้าชมผ่านเว็บไซต์ยูทูป 39,825,376 ครั้ง เมื่อวันที่ 1 พ.ค. 2558

10. รักจรวง ศิลปิน กุ้ง สุทธิราช อาร์สยาม เผยแพร่ปี พ.ศ. 2557 ยอดผู้เข้าชมผ่านเว็บไซต์ยูทูป 4,829,090 ครั้ง เมื่อวันที่ 1 พ.ค. 2558

ผลการศึกษาและอภิปรายผล

5.1 อุดมการณ์ที่นำเสนอผ่านมิวสิกวิดีโอเพลงร่วมสมัย

อุดมการณ์สอดแทรกมากับผลผลิตของสื่อมวลชนต่างๆ เช่น ข่าว รายการโทรทัศน์ และมิวสิกวิดีโอเพลง เป็นต้น เพื่อสะท้อนแหล่งที่มาและแนวคิดหลักของผู้มีอำนาจในการผลิตงานนั้นๆ ในอดีตมิวสิกวิดีโอเพลงลูกทุ่งถือได้ว่าเป็นงานศิลปะเชิงสร้างสรรค์ประเภทหนึ่งของสังคม ทำหน้าที่ถ่ายทอดความบันเทิง ความสนุกสนาน สะท้อนสภาพของสังคมไทยและอุดมการณ์ ซึ่งในอดีตพบว่า มิวสิกวิดีโอเพลงลูกทุ่งมีอุดมการณ์ความเป็นไทยสอดแทรกอยู่อย่างหลากหลาย ทั้งในเรื่องของวัฒนธรรมการแต่งกายของผู้หญิงที่ต้องมีการแต่งกายให้มิดชิด เรียบร้อย การอ่อนน้อมถ่อมตน ตลอดจนอุดมการณ์การเลือกคู่ครองต่างๆ เป็นต้น ขณะที่ปัจจุบันมิวสิกวิดีโอเพลงลูกทุ่งร่วมสมัยเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม เนื่องจากสังคมไทยและธุรกิจบันเทิงไทยได้รับวัฒนธรรมต่างประเทศทั้งจากประเทศแถบตะวันตกและเอเชียมาผสมผสานกับการสร้างสรรค์มิวสิกวิดีโอเพลง จนทำให้มิวสิกวิดีโอเพลงลูกทุ่งในปัจจุบันมีรูปแบบหรือวิธีการนำเสนอ

เรื่องราวประกอบเพลงอย่างหลากหลายและตามกระแสโลกมากขึ้น ทำให้เกิดอุดมการณ์การเล่าเรื่องแนวใหม่ขึ้น โดยการผสมผสานวัฒนธรรมกันระหว่างวัฒนธรรมไทยกับวัฒนธรรมตะวันตก ทั้งในเรื่องของการแต่งกายของศิลปิน ที่มีความมั่นใจ วาบหวิว นุ่งน้อยห่มน้อย ตลอดจนรูปแบบวิธีการนำเสนอที่มีการผสมผสานเทคโนโลยีสมัยใหม่ โดยใช้ภาพอนิเมชันหรือภาพกราฟิกที่มีความเป็นไทย เช่น การทำภาพกราฟิกโดยการใส่ลายไทยต่างๆ เป็นต้น เพื่อช่วยให้การเล่าเรื่องราวมีความน่าสนใจมีความทันสมัยไปพร้อมกับความเป็นไทยมากขึ้น

จากอิทธิพลต่างประเทศยังทำให้เกิดอุดมการณ์ทุนนิยมและทำให้กระบวนการผลิตทุกขั้นตอนตกอยู่ภายใต้อิทธิพลของระบบทุนนิยมการค้า ธุรกิจทั้งสิ้น ผลการศึกษาพบว่า ศิลปินที่ปรากฏในมิวสิกวิดีโอเพลงจะมีการแต่งกายเพื่อกลุ่มเป้าหมายเฉพาะของตนมากขึ้น เช่น ศิลปินที่มีกลุ่มเป้าหมายเป็นวัยรุ่น จะมีการแต่งกายเซ็กซี่ นุ่งน้อยห่มน้อย ศิลปินที่มีกลุ่มเป้าหมายเป็นผู้ใช้แรงงานจะมีการแต่งกายเสื้อยืด กางเกงยีนส์ เป็นต้น เพื่อตอบสนองความต้องการของผู้ชมและสร้างการจดจำ เพื่อให้ศิลปินได้เข้าสู่ตลาดของวงการเพลงและมิวสิกวิดีโอเพลงที่มีการแข่งขันสูงได้อย่างรวดเร็ว นอกจากนั้นมิวสิกวิดีโอเพลงลูกทุ่งร่วมสมัยยังมีการเล่าเรื่องประกอบเพลงผ่านการใช้ผลิตภัณฑ์ของแหล่งผู้สนับสนุนการผลิตหรือเรียกว่าโฆษณาแฝงอีกด้วย ดังนั้นเรื่องราวในมิวสิกวิดีโอเพลงลูกทุ่งร่วมสมัยจึงมีการนำผลิตภัณฑ์ของผู้สนับสนุนมาใช้ประกอบการเล่าเรื่องผ่านตัวละครและศิลปินและมีบทบาทในการกำหนดชื่อเพลง เนื้อหาของเพลง การแต่งกายของศิลปิน และฉากหรือสถานที่ต่างๆ มิวสิกวิดีโอเพลงลูกทุ่งร่วมสมัยกลายเป็นช่องทางในการค้าเพื่อผลประโยชน์ทางธุรกิจมากกว่า

จะเป็นช่องทางเพื่อสื่อสารงานศิลปะเชิงสร้างสรรค์ ซึ่งปัจจุบันมีสิทธิวิดีโอ เพลงลูกทุ่งส่วนใหญ่ผลิตงานมีสิทธิวิดีโอเพลงออกมาเป็นซิงเกิล (Single) หรือเพลงเดี่ยวเพียงเท่านั้น เพื่อลดต้นทุนในการผลิตและลดความเสี่ยงที่จะได้รับการยอมรับจากกลุ่มผู้ฟังและผู้ชม

จากการศึกษาอุดมการณ์ในมิวสิกวิดีโอเพลงลูกทุ่งร่วมสมัยแสดงให้เห็นอุดมการณ์ด้านอำนาจของกลุ่มนายทุนหรืออุดมการณ์ทุนนิยม ซึ่งเข้ามามีบทบาทในการครอบงำและควบคุมกระบวนการผลิตมิวสิกวิดีโอ เพลงลูกทุ่งร่วมสมัยทั้งสิ้น ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดเรื่องอุดมการณ์ของ อัลธูแซร์ (ลัณนา เอี่ยมสะอาด, 2539) ที่ว่าอุดมการณ์หลักที่พบในเพลง คือ อุดมการณ์ด้านอำนาจเป็นอุดมการณ์ที่สามารถครอบงำความคิดของ ผู้คนในสังคมโดยไม่ใช้ความรุนแรง แต่จะเป็นการครอบงำทางความคิด เป็นด้านหลัก สถาบันที่เป็นกลไกทางอุดมการณ์ได้แก่ การสื่อสารมวลชน เช่น หนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ เป็นต้น

5.2 ลักษณะและรูปแบบการผสมผสานทางวัฒนธรรมใน มิวสิกวิดีโอเพลงลูกทุ่งร่วมสมัย

การศึกษาลักษณะและรูปแบบการผสมผสานทางวัฒนธรรมใน มิวสิกวิดีโอเพลงลูกทุ่งร่วมสมัยได้ศึกษาผ่าน รูปแบบการนำเสนอ และการสื่อความหมายผ่านองค์ประกอบศิลป์และการแต่งกายของศิลปิน ดังนี้

5.2.1 รูปแบบการนำเสนอในมิวสิกวิดีโอเพลงลูกทุ่งร่วมสมัย

Genre (รูปแบบ) เป็นแนวคิดที่ถูกนำมาประยุกต์ใช้ในการแบ่ง ประเภทของภาพยนตร์ และมีการนำมาใช้แบ่งประเภทหรือรูปแบบงาน ด้านการสื่อสารมวลชนอย่างหลากหลายมากขึ้น เช่น รูปแบบรายการข่าว รูปแบบรายการโทรทัศน์ และรูปแบบของมิวสิกวิดีโอเพลง เป็นต้น การ

จัดกลุ่มรูปแบบของมิวสิกวิดีโอเพลงลูกทุ่งร่วมสมัยมีความสอดคล้องกับแนวคิดเรื่องรูปแบบมิวสิกวิดีโอ (Music Video Genre) ด้วยเช่นกัน คำว่า Genre เป็นภาษาฝรั่งเศสที่แปลว่า Type หรือ Kind ซึ่งถูกนำมาประยุกต์ใช้ในการแบ่งประเภทของภาพยนตร์หรืองานด้านสื่อต่างๆได้อีกด้วย (กาญจนา แก้วเทพ, 2541)

จากการศึกษาลักษณะรูปแบบการนำเสนอในมิวสิกวิดีโอเพลงลูกทุ่งยุคร่วมสมัย พบว่า มิวสิกวิดีโอเพลงลูกทุ่งยุคร่วมสมัยมีรูปแบบการนำเสนอทั้งสิ้น 4 รูปแบบ (Genre) ได้แก่

1. รูปแบบการแสดง (เส้นร้อง) และการสื่อความหมาย (เส้นเรื่อง) ผสมกัน เป็นรูปแบบที่มีการเล่าเรื่องผ่านการแสดงร้องเพลงของศิลปินสลับไปกับเรื่องราวที่เล่าเรื่องผ่านตัวละคร ซึ่งพบใน มิวสิกวิดีโอเพลงติด ของ กระแต อาร์สยาม มิวสิกวิดีโอเพลงรักจรวง ของกุ่ม สุทธิราช อาร์สยาม มิวสิกวิดีโอเพลงฝันใจน้อยได้ไหม ของไผ่ พงศธร มิวสิกวิดีโอเพลงไม่ใช่แฟนทำแทนไม่ได้ ของต๊ากแตน ชลดา มิวสิกวิดีโอเพลงเปิดใจสาวแต่ ของ กระแต อาร์สยาม และมิวสิก วิดีโอเพลงมีอะไรก็คิดฮอด ของต่าย อรทัย

2. รูปแบบการนำเสนอแบบการแสดง (เส้นร้อง) เป็นหลัก เป็นรูปแบบที่มีเพียงการนำเสนอการแสดงร้องเพลงหรือบุคคลิก ลีลาท่าเต้นของศิลปินและแดนเซอร์เพียงเท่านั้น ซึ่งพบใน มิวสิกวิดีโอเพลงขอใจเธอแลกเบอร์โทร ของหญิงลี ศรีจุมพล และมิวสิกวิดีโอเพลงด้วยแรงแห่งรัก ของ ไมค์ ภิรมย์พร

3. รูปแบบการแสดง (เส้นร้อง) ซ้อนการสื่อความหมาย (เส้นเรื่อง) เป็นรูปแบบที่มีการตัดสลับกันระหว่างการแสดงร้องเพลงของศิลปิน เรื่องราวที่เล่าเรื่องผ่านตัวละคร และการแสดงร้องเพลงของศิลปินในเรื่องราวที่

เล่าเรื่องผ่านตัวละคร ซึ่งพบในมิวสิกวิดีโอเพลงเห็นนางเงียบๆฟาดเรียบ
นะคะ ของจี๊ อาร์ทสยาม

4. รูปแบบการการแสดง (เส้นร้อง) ข้อความสื่อความหมาย (เส้น
เรื่อง) และการโฆษณาแฝง เป็นรูปแบบที่มีการดัดสลับกันระหว่างการ
แสดงร้องเพลงของศิลปิน เรื่องราวที่เล่าเรื่องผ่านตัวละคร การแสดงร้อง
เพลงของศิลปินในเรื่องราวที่เล่าเรื่องผ่านตัวละคร และการแสดงให้เห็น
ถึงการใช้หรือผลที่จะได้รับจากการใช้ผลิตภัณฑ์ซึ่งพบในมิวสิกวิดีโอเพลง
โป๊(ใจมันเปรี้ยว) ของโบเตย อาร์ทสยาม

จากการศึกษารูปแบบการนำเสนอของมิวสิกวิดีโอเพลงลูกทุ่ง
ร่วมสมัย พบว่ามีความสอดคล้องกับแนวคิดเรื่องมิวสิกวิดีโอเพลง
(Music Video) เพียงรูปแบบเดียวเท่านั้น ได้แก่ รูปแบบการแสดงเป็น
หลัก (Performance) ซึ่งเป็นมิวสิกวิดีโอที่มีโครงสร้างความสัมพันธ์ง่าย ๆ
ไม่ซับซ้อน มักเป็นการนำเสนอภาพวงดนตรี แสดงดนตรี หรือ นักร้องร้อง
เพลง(อินทรีา เอ็งทับทิม, 2554) โดยมิวสิกวิดีโอเพลงลูกทุ่งยุคร่วมสมัยไม่
ได้นำรูปแบบการนำเสนอแบบการแสดงเป็นหลัก และแบบเรื่องราวไม่
มีความสอดคล้องกับเพลงมาใช้ หากแต่มีการใช้รูปแบบการนำเสนอแบบ
ใหม่ถึง 3 รูปแบบ ได้แก่ รูปแบบการนำเสนอแบบการแสดงและการสื่อ
ความหมายผสมกัน รูปแบบการนำเสนอการแสดงข้อความสื่อความหมาย
และรูปแบบการนำเสนอการแสดงข้อความสื่อความหมายและโฆษณา
แฝง ซึ่งรูปแบบการนำเสนอที่พบใหม่ 3 รูปแบบดังกล่าวได้รับการพัฒนา
ให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้ชม เพื่อให้รูปแบบการนำเสนอมีความ
หลากหลายและผสมผสานความทันสมัยให้มีความน่าสนใจมากขึ้น

5.2.2 การสื่อความหมายในมิวสิกวิดีโอเพลงลูกทุ่งร่วมสมัย

การสื่อความหมายเป็นหัวใจสำคัญในการถ่ายทอดเรื่องราวให้มีความเชื่อมโยงและเกิดความเข้าใจ ตรงกันระหว่างผู้ผลิตกับผู้ชม ในการศึกษาการสื่อความหมายในมิวสิกวิดีโอเพลงลูกทุ่งร่วมสมัย พบการผสมผสานของวัฒนธรรมตะวันตก วัฒนธรรมเอเชียและวัฒนธรรมไทยหลอมรวมกันอยู่ในมิวสิกวิดีโอเพลงด้านต่างๆ ได้แก่ องค์ประกอบศิลป์ (ฉากหรือสถานที่) และการสื่อสารการแต่งกายของศิลปิน ดังนี้

5.2.2.1 การศึกษาองค์ประกอบศิลป์ (ฉากหรือสถานที่) ในมิวสิกวิดีโอเพลงลูกทุ่งร่วมสมัย

จากแต่ละฉากจะมีรายละเอียดของเนื้อหาแตกต่างกันไป การจัดองค์ประกอบรวมในฉาก (Mise En Scene) ให้มีความสอดคล้องกับเรื่องราวของมิวสิกวิดีโอ (Putting on stage) นั้น ไม่ควรให้ฉากเด่นเหนือตัวละคร แต่ควรทำให้ฉากและตัวละครมีความกลมกลืนเข้ากับเรื่องราวโดยรวมของมิวสิกวิดีโอ

จากการศึกษาองค์ประกอบศิลป์ พบว่า ฉากหรือสถานที่ในมิวสิกวิดีโอเพลงลูกทุ่งร่วมสมัยมีการพัฒนานำเอาภาพนิ่งที่สื่อสารถึงความเป็นต่างประเทศเข้ามาช่วยเล่าเรื่อง เช่น ภาพป้ายฮอลลีวูด (Hollywood) ซึ่งฮอลลีวูดนั้นมีชื่อเสียงและมีเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมในฐานะที่เป็นศูนย์กลางแห่งประวัติศาสตร์ของโรงถ่ายทำภาพยนตร์และดารานักแสดงที่มีชื่อเสียงระดับโลก ชื่อฮอลลีวูดจึงมักจะถูกเรียกเป็นชื่อแทนของโรงภาพยนตร์แห่งสหรัฐอเมริกา ซึ่งสื่อความหมายให้เห็นถึงความทันสมัยและการผสมผสานบรรยากาศของความเป็นต่างประเทศกับความเป็น

ลูกทุ่งไทยในยุคร่วมสมัย นอกจากนั้นยังนำเทคโนโลยีสมัยใหม่มาใช้ใน
มิวสิกวิดีโอเพลงลูกทุ่งร่วมสมัยอีกด้วย

เมื่อความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีได้เข้ามามีบทบาทและ
อิทธิพลกับอุตสาหกรรมเพลงในประเทศไทย มิวสิกวิดีโอเพลงลูกทุ่งร่วม
สมัยจึงนำภาพเคลื่อนไหว ภาพอนิเมชั่นหรือกราฟิกต่างๆมาใช้เชื่อมโยง
ความหมายระหว่างเนื้อหาของเพลงกับภาพ ทำให้มิวสิกวิดีโอเพลง
ลูกทุ่งยุคร่วมสมัยมีความหลากหลายในการนำเสนอและมีความ
แปลกใหม่น่าสนใจมากขึ้น

ภาพที่ 1 ภาพตัวอย่างฉากหรือสถานที่ในมิวสิกวิดีโอเพลงลูกทุ่งยุคร่วมสมัย

จากการศึกษาลักษณะและการผสมผสานวัฒนธรรมการสื่อความ
หมายผ่านองค์ประกอบศิลป์ (ฉากหรือสถานที่) ในมิวสิกวิดีโอเพลงลูก
ทุ่งร่วมสมัย แสดงให้เห็นถึงความหลายในวิธีการนำเสนอผ่านภาพ ฉาก

สถานที่ ซึ่งเป็นตัวร้อยเรื่องราวเพื่อสื่อความหมายตามเนื้อหาของเพลง ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีเรื่องการจัดองค์ประกอบรวมในฉาก (Mise En Scene) (Metz, 1974) ที่ว่าการจัดองค์ประกอบรวมในฉากต้องสอดคล้องกับการแสดง (Staging an Action) การแสดงต้องเข้ากับเหตุการณ์ในแต่ละฉากของมิวสิกวิดีโอ (Placed in a Scene) และตัวละครกับฉากต้องมีความกลมกลืนกัน

5.2.2.2 การสื่อสารผ่านการแต่งกายของศิลปินในมิวสิกวิดีโอเพลง ลูกทุ่งร่วมสมัย

การแต่งกายเป็นอีกสิ่งสำคัญในการสื่อความหมายหรือเล่าเรื่องราวประกอบเพลงหรือเนื้อหา ตามทฤษฎีเรื่องการจัดองค์ประกอบรวมในฉาก (Mise En Scene)

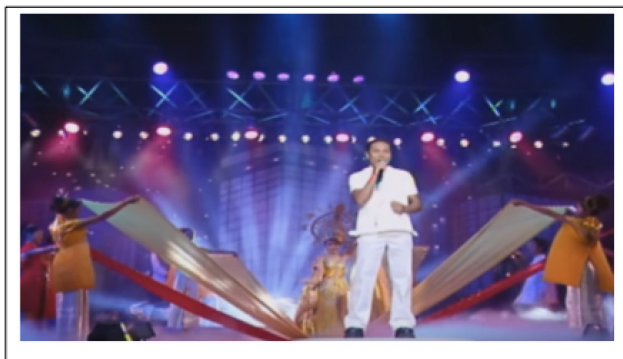
ผลจากการศึกษาลักษณะและการผสมผสานวัฒนธรรมด้านการสื่อสารการแต่งกายของศิลปินเพลงลูกทุ่งยุคร่วมสมัย พบว่า การแต่งกายของศิลปินในยุคร่วมสมัยนิยมแต่งกายเพื่อสื่อสารความเป็นภาพลักษณ์เฉพาะตามลักษณะของกลุ่มเป้าหมายของศิลปินนั้นๆ

ศิลปินที่ร้องเพลงเพื่อกลุ่มผู้ชมและผู้ฟังวัยรุ่นก็จะแต่งตัวเซ็กซี่ วาบหวีว เบี้ยวและสดใส เปิดเผยสัดส่วนร่างกาย ซึ่งมีการนำวัฒนธรรมการแต่งกายของชาวตะวันตกมาผสมผสานกับความเป็นไทย ทั้งการแต่งกายเลียนแบบศิลปินต่างประเทศ การผสมผสานความเป็นสาวร็อค การผสมผสานวัฒนธรรมการแต่งกายของกลุ่มชาติพันธุ์ชาวดอย ได้แก่ ศิลปินไบเตย อาร์สยาม กระแต อาร์สยาม จ๊ะ อาร์สยาม กุ้ง สุทธิราช อาร์สยาม และหญิงลี ศรีจุมพล

ภาพที่ 2 ภาพตัวอย่างการแต่งกายของศิลปินที่ร้องเพลงเพื่อกลุ่มผู้ชมและผู้ฟังวัยรุ่น

ศิลปินที่ร้องเพลงเพื่อกลุ่มผู้ชมและผู้ฟังผู้ใช้แรงงาน จะแต่งตัวให้มีความใกล้เคียงกับกลุ่มเป้าหมาย โดยสวมเสื้อยืดแขนสั้นสีขาว กางเกงยีนส์ขาวสีขา แสดงให้เห็นถึงความสบายเรียบง่ายเป็นตัวแทนของกลุ่มผู้ใช้แรงงาน ได้แก่ ศิลปินไมค์ ภิรมย์พร

ภาพที่ 3 ภาพตัวอย่างการแต่งกายของศิลปินที่ร้องเพลงเพื่อกลุ่มผู้ชมและผู้ฟังผู้ใช้แรงงาน

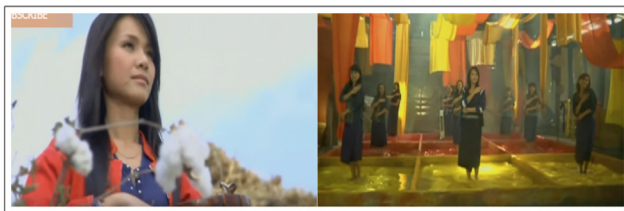
ศิลปินที่ร้องเพลงเพื่อกลุ่มเป้าหมายพนักงานบริษัท การแต่งกายของศิลปินมักสวมเสื้อเชิ้ตแขนยาว แสดงให้เห็นถึงความเรียบร้อย

เรียบง่าย เป็นตัวแทนของกลุ่มพนักงานในบริษัท ได้แก่ ศิลปินไผ่ พงศธร ตักแต่น ชลดา

ภาพที่ 4 ภาพตัวอย่างการแต่งกายของศิลปินที่ร้องเพลงเพื่อกลุ่มผู้ชมและผู้ฟังพนักงานบริษัท

และศิลปินที่ร้องเพลงเพื่อกลุ่มเป้าหมายชาวอีสานหรือบุคคลทั่วไป โดยมีกรรมสมณสถานถ่ายทอดวัฒนธรรมการทอผ้าของชาวอีสาน การแต่งกายของศิลปินมักสวมเสื้อผ้าของท้องถิ่น เช่น ผ้าไหม ผ้ามัดหมี่ เป็นต้น ได้แก่ ศิลปินต่าย อรทัย

ภาพที่ 5 ภาพตัวอย่างการแต่งกายของศิลปินที่ร้องเพลงเพื่อกลุ่มผู้ชมและผู้ฟังชาวอีสาน

จากการศึกษาลักษณะและการผสมผสานวัฒนธรรมด้านการสื่อสารการแต่งกายของศิลปินในมิวสิกวิดีโอเพลงลูกทุ่งร่วมสมัย แสดงให้เห็นถึงความหลากหลายของการแต่งกายของศิลปินตลอดจนแสดงให้เห็นถึงการผสมผสานวัฒนธรรมการแต่งกายของต่างประเทศที่หลอมรวมอยู่กับวัฒนธรรมการแต่งกายของไทยที่ยังคงมีกลิ่นไอความเป็นลูกทุ่งสอดแทรกอยู่ ซึ่งเสื้อผ้าเป็นอีกสิ่งสำคัญที่ช่วยในการสื่อสารความหมายต่างๆผ่านการเล่าเรื่องในมิวสิกวิดีโอเพลงที่มีปัจจัยจำกัดอยู่หลายด้าน ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีเรื่องการจัดองค์ประกอบรวมในฉาก (Mise En Scene) ในด้านการสื่อสารความหมาย มิวสิกวิดีโอไม่จำเป็นต้องเล่าเรื่องผ่านการแสดงเพียงอย่างเดียว และองค์ประกอบต่างๆจะเป็นตัวช่วยที่ดีในการสื่อสารความหมายของมิวสิกวิดีโอ ผู้กำกับศิลป์เลือกสถานที่ถ่ายทำที่สื่ออารมณ์ ช่างแต่งหน้าและทำผมนักแสดงเลือกที่จะแต่งหน้าและทำผมนักแสดงให้สอดคล้องกับบทบาทการแสดง ช่างไฟจัดแสงฉากให้สื่อความหมายของฉากนั้น มากไปกว่านั้นการออกแบบเสื้อผ้านักแสดงให้เข้ากับบุคลิกลักษณะตัวละครและมีความสอดคล้องกับเนื้อหาและสามารถสื่อสารความหมายได้อย่างชัดเจน Mise En Scene จึงเป็นงานสร้างสรรค์ที่ผู้ผลิตใช้ประโยชน์เพื่อการสื่อสารความหมายให้กับมิวสิกวิดีโอเพลงได้เช่นกัน (Metz, 1974)

ผลสรุปและข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาเรื่องมิวสิกวิดีโอเพลงลูกทุ่งร่วมสมัย : อุดมการณ์และการผสมผสานทางวัฒนธรรม แสดงให้เห็นว่า มิวสิกวิดีโอเพลงลูกทุ่งสะท้อนอุดมการณ์ด้านทุนนิยม ซึ่งมิวสิกวิดีโอเพลงลูกทุ่งยุคร่วมสมัย

ได้รับอิทธิพลจากวัฒนธรรมต่างประเทศในแถบตะวันตกและเอเชีย ทำให้กระบวนการผลิตมิวสิกวิดีโอเพลงลูกทุ่งร่วมสมัยถูกครอบงำจากอุดมการณ์ทุนนิยม และส่งผลให้มีวิธีการนำเสนอหรือมีการเล่าเรื่อง ประกอบเพลงหลากหลายมากขึ้น เช่น มีโฆษณาแฝงในมิวสิกวิดีโอเพลง ฉากหรือสถานที่มีการใช้ภาพป้ายฮอลลีวูด (Hollywood) การแต่งกาย ของศิลปินนิยมแต่งกายให้คล้ายคลึงกับกลุ่มเป้าหมายและรับวัฒนธรรม การแต่งกายของต่างประเทศเข้ามาผสมผสานกับความเป็นไทยอีกด้วย

ผู้ศึกษามีข้อเสนอแนะจากการศึกษาซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการ ศึกษาพัฒนาการผลิตมิวสิกวิดีโอเพลงต่าง ๆ ดังนี้

1. ผลการศึกษาสามารถใช้เป็นแนวทางการผลิตมิวสิกวิดีโอเพลง เพื่อสื่อสารอุดมการณ์ในเชิงสรรค์
2. ควรมีการให้ความรู้แก่ผู้รับสื่อเพื่อรู้เท่าทันการครอบงำจาก นายทุนผ่านการนำเสนอเรื่องราวต่างๆในมิวสิก วิดีโอเพลงหรือสื่อมวลชนอื่นๆต่อไป

บรรณานุกรม

- กาญจนา แก้วเทพ. (2541). *การวิเคราะห์สื่อ: แนวคิดและเทคนิค*.
กรุงเทพฯ: ภาควิชาสื่อสารมวลชน คณะนิเทศศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- กาญจนา แก้วเทพ. (2541). *สื่อสารมวลชน: ทฤษฎีและแนวทางการศึกษา*.
กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ภาพพิมพ์.
- ขจร ฝ้ายเทศ. (2547). *การสื่อสารทางการเมืองในเพลงลูกทุ่งไทย
พ.ศ. 2507-2547*. (วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต).
สื่อสารมวลชน คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ภูมิสิทธิ์ กฤตพิพัฒน์โชติ. (2558). *การศึกษาเปรียบเทียบการเล่าเรื่อง
และสื่อความหมายในมิวสิกวิดีโอเพลงลูกทุ่งยุคคลาสสิก
กับยุคร่วมสมัย*. (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต). นิเทศศาสตร์
มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- ภัทวลี นิติเกษตรสุนทร และคณะ. (2548). *ประมวลสาระชุดวิชาปรัชญา
นิเทศศาสตร์และทฤษฎีการสื่อสาร*. นนทบุรี: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัย
สุโขทัยธรรมาธิราช.
- ลำเนา เอี่ยมสะอาด. (2539). *การวิเคราะห์เพลงไทยสมัยนิยมแนวรีดค.*
(วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต). นิเทศศาสตร์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศิริชัย ศิริกายะ และกาญจนา แก้วเทพ. (2531). *ทฤษฎีการสื่อสารมวลชน*.
กรุงเทพฯ: ภาควิชาสื่อสารมวลชน คณะนิเทศศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- สุจิตต์ วงษ์เทศ. (2538). “เพลงลูกทุ่ง.” ในไทยลูกทุ่ง. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มติชน.
- สุรพล บุญลือ. (2556). เอกสารประกอบการอบรมสำหรับครูและบุคลากรทางการศึกษา หลักสูตรการผลิตรายการโทรทัศน์และวีดิทัศน์เพื่อการศึกษาปี 2556.
- อินทรา เอ็งทับทิม. (2554). โครงการออกแบบโครงการออกแบบมิวสิกวิดีโอเพลง ลมเบาเบาของวง Scrubb อัลบั้ม Kid. (ศิลปะนิพนธ์ศิลปะบัณฑิต). สาขาวิชาออกแบบนิเทศศิลป์วิทยาลัยเพาะช่างมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์.

Bibliography

- Berger, Arthur Asa. (1998). *Media analysis techniques*. Thousand Oaks [CA]: Sage.
- Berger, A. A. (2007). *Media and society: a critical perspectives*. (2nd ed.). Maryland: Rowman & Littlefield.
- Indira Engtubtim (2011) *Project Design for Music Video The light of wind the band Scrubb Kid album*. (Art thesis). Faculty of Communication Arts Rajamangala University of Technology Rattanakosin. (In Thai).
- Kanchana Kaewthep. (1998). *Mass Communication: Theory and education guidelines*. Bangkok: Picture printing publisher. (In Thai).

Kanchana Kaewthep. (1998). *Media analysis: Concept and technique*. Bangkok: Department of Mass Communication Faculty of Communication Arts Chulalongkorn University. (In Thai).

Kachorn Faied (2004) *Political Communication in Thai Country Music, 1964-2004*. (Doctor of Philosophy). Journalism, Journalism and Mass Communication Thammasat University. (In Thai).

Metz, C. (1974). *Film language*. New York: Oxford University Press.

Pasawaree Nitikasetsunthorn and others (2005). *Summarize of philosophy in Communication Arts and Communication Theory*. Nontaburi: Sukhothai thammathirat university publisher. (In Thai).

Phumsit Kritpipattanachote. (2015). *The study of Narrative and Meanings of Look Thong's Music Video, Comparison between Classic Era and Contemporary Era*. (Master thesis). Communication Arts, Dhurakij Pundit University. (In Thai).

Samnaow Aiensaart (2005). *Analysis of popular Thai rock music*. (Master thesis). Communication Arts, Chulalongkorn University. (In Thai).

- Sirichai Sirikaya and Kanchana Kaewthep. (1988). *Theory of Mass Communication*. Bangkok: Department of Mass Communication. Faculty of Communication Arts Chulalongkorn University. (In Thai).
- Sujitt Wongtas (1995). *“Country Music” in Thai-lok-tung*. Bangkok: Matichon Publishing. (In Thai).
- Suraphon Boonlaer (2013). *Training documents for teacher and education person. Program for television and video production for education 2013*. (In Thai).